

VLARIO-DEBAT GEMEENTELIJKE SANERINGSBIJDRAGE

Van permanente vinger aan de pols tot overlegplatform – De weg naar betere afstemming, duidelijkere informatie en up-to-date investeringsplannen!

Donderdag 18 mei heeft de traditionele meet&greet plaatsgevonden. Ditmaal streek VLARIO neer in Genk voor een debat met de lokale besturen over de besteding van de gemeentelijke saneringsbijdrage en meer specifiek over hoe we met de beschikbare middelen vlotter projecten gerealiseerd krijgen. Ter inleiding werd het onderzoeksrapport van de Universiteit Hasselt gepresenteerd door professor Lode Vereeck. De conclusies zijn helder en hiermee ging het debat van start.

Het onderzoeksrapport stelt volgende beleidsaanbevelingen voor:

1. Meer transparantie over de algemene overheadkosten en een benchmark-studie van deze kosten.
2. Een betere afstemming tussen de verschillende rapporteringstools.
3. Meer transparantie over de reservering en/of toewijzing van het nettoresultaat.
4. Een koppeling van de financiële rapportage met het gebiedsdekkend uitvoeringsplan (GUP) of de staat van het rioleringsnetwerk (VMM – Ecologisch Toezicht).
5. Een vernieuwd investeringsplan 2018-2027.
6. Bij aanhoudende overschotten, alternatieve aanwending die de sanering van afvalwater bevordert.

De deelnemers van het debat waren: Wim Dries, Stad Genk (CD&V), Rob Beenders – Stad Hasselt (Sp.a), Bert Vertessen – gemeente Hoeselt (N-VA), Jos Lens en Wim Van Gils – adviesraad VLARIO en Paul Byloos – Werkgroep Gemeenten en gemeente Heusden-Zolder. Mark Vanleeuw – Herk-de-Stad (Open VLD) stond eveneens op het programma, maar kon er wegens omstandigheden niet geraken.

Wendy Francken, directeur van VLARIO, modereerde dit debat.

DE EUROPESE KADERRICHTLIJN WATER VRAAGT PROPERE WATERLOPEN TEGEN 2027, MAAR WE STELLEN VAST DAT ER TE WEINIG GEBEURT. HOE KOMT DIT?

De gemeente/rioolbeheerder is verantwoordelijk voor de riolen. Als deze haar werk niet doet, halen we de waterkwaliteitsdoelstellingen niet. Sommige gemeenten doen het goed, anderen minder.

Er zijn uitgebreide plannen gemaakt over wat er nog moet gebeuren (de Gebiedsdekkende uitvoeringsplannen - GUP) maar daarmee gebeurt de uitvoering niet sneller.

Er is wel een wortel in het beleid (de subsidies), maar die werkt niet goed (genoeg) want er is geen stok achter de deur.

Er moet een bindende planning komen voor gemeenten: welke projecten moeten (per beleidsperiode) aangepakt worden? Kunnen we een versnelling realiseren? De huidige knelpunten om de werken tot uitvoering te krijgen zijn de financiering van de bovenbouw, problemen met grondinnames/onteigeningen en het feit dat er regelmatig conceptuele wijzigingen noodzakelijk zijn in het ontwerp.

Wim Dries opent met de analyse van de gemeentefinanciering. In 2014 is de BBC ingevoerd met als doel het budget voor 6 jaar rond te krijgen. Dit heeft een serieuze impact gehad op de snelheid van dossiers en ook rioleringsdossiers hebben de negatieve impact gevoeld. Ten tweede staat de financiering van de gemeenten onder druk. En tot slot verhoogt de doorlooptijd van projecten jaar na jaar door de redenen zoals aangehaald door VLARIO. Maar de gemeenten willen vooruitgaan met de uitbouw van riolering. De vraag wordt gesteld welke hefboomen financieel gecreëerd moeten worden. “Het zijn goede beleidsaanbevelingen in de studie maar om de doelstellingen te behalen moeten we keuzes maken welke we eerst zullen realiseren. Vervolgens moeten we voor de financiering zorgen en dan de goede uitwerking doen. De wil is er!” aldus Wim Dries.

Rob Beenders treedt deze stelling bij. Het lokale niveau moet samenwerken om expertise te bundelen. We moeten ervoor zorgen dat we de doelstellingen halen en blijven gaan voor de aanleg van riolering, ook al linken inwoners een negatieve sfeer aan rioleringswerken. We moeten durven doorduwen om de werken op de agenda te zetten en we mogen zeker niet vervallen in de discussie of de saneringsbijdrage nu naar omhoog of omlaag moet. De focus moet behouden blijven op de effectieve realisatie!

Jos Lens vult aan dat de adviesraad het overlegplatform vormt om deze hindernissen weg te werken en vraagt hoe we dit nog beter kunnen doen. Wim Van Gils stelt dat wanneer we naar andere sectoren kijken, hier niet enkel naar boekhoudkundige resultaten wordt gekeken, maar ook naar de balans. Vragen zoals ‘Hoe snel schrijven we de riolen af en wat effect heeft dit op de langetermijnfinanciering en het noodzakelijke onderhoud’ moeten beantwoord worden. De grote uitdaging is: hoe krijgen we de rapporteringen op één lijn? Hier ziet Wim Dries een heel belangrijke rol voor VLARIO. VLARIO moet samen met alle andere partijen inzetten op een uniforme rapportering. Parameters en indicatoren moeten vergeleken worden en vervolgens geüniformiseerd.

HET HUIS OP ORDE (BEHEER EN ONDERHOUD VAN HET STELSEL/ASSET MANAGEMENT, ...)

Bent u als bestuur op de hoogte van de dringende noodzaak van het correct beheer van uw stelsel? Wat is de reden om hier nu niet aan te beginnen en waarom doen we dit niet?

Bert Vertessen meldt dat ze als kleine gemeente nog een lage rioleringsgraad hebben, maar dat ze met een inhaalbeweging bezig zijn. De focus ligt hier momenteel op de verdere uitbouw en dus minder op het beheer van het bestaande rioleringsstelsel omwille van te weinig capaciteit. Paul Byloos meldt dat de Code van Goed Onderhoud beschikbaar is en aan de hand van de risico-matrix er gericht gekeken kan worden naar de kwaliteit van het bestaande net. Hier kruipt inderdaad veel tijd in, maar deze inspanning verdient zich meteen terug. Conclusie is dat de vele rioleringen op korte termijn vervangen moeten worden. Het is goed dat wij dit nu zien, want indien het te laat is (instorting) is de kostprijs van vervanging dikwijls een tienvoud. Er wordt een pleidooi gehouden om deze oefening op korte termijn over gans Vlaanderen te doen.

Wim Dries bevestigt dat de expertise in huis is, maar dat er betere coördinatie nodig is. Gemeenten moeten impact blijven hebben en iedereen moet elkaar zien als collega – gemeente en rioolbeheerder. De belangrijkste uitdaging volgens Wim Dries is: Hoe kunnen we de lokale verankering van de nutsleidingen met de gemeente als eigenaar behouden? De gemeenten vinden elkaar en Vlaanderen moet daarbij het juiste kader bieden. Gemeenten moeten meer als partner worden gezien. Jos Lens vult aan dat VLARIO zal blijven inzetten op het betrokken houden van gemeenten. Dit is een taak en verantwoordelijkheid van iedereen.

VLARIO kan hierop inspelen, maar gemeenten moeten ook betrokken worden als er regelgeving wordt gemaakt. Deze aanbeveling van Wim Dries zal zeker worden meegenomen. VLARIO wil en zal via de Werkgroep Gemeenten hier graag aan meewerken.

HEMELWATER EN OVERSTROMINGEN.

Het wordt alleen maar moeilijker (zie ook klimaatwijziging) - hoe lossen we dat op? Moeten we de huishoudens en bedrijven niet meer stimuleren of zelfs dwingen om meer te infiltreren en bufferen? Handhaving van de bouwvoorschriften is nu al een probleem - durven jullie harder handhaven? Waarom nu geen PV opmaken voor het niet afkoppelen van hemelwater?

Er zijn reglementen en verordeningen maar de opvolging en administratie hierbij is een knelpunt op lokaal vlak, aldus Bert Vertessen. Paul Byloos vult aan dat de keuring van de private riolering een efficiënte oplossing kan bieden, maar momenteel ontbreekt ook hier een belangrijk stuk wetgeving.

Wim Van Gils is van mening dat het probleem zichzelf op de agenda zal zetten. Klimaatverandering en zomerbuien, deze problemen gaan alleen maar groeien en niet vanzelf weggaan.

Het afgelopen jaar hebben de verzekeringsmaatschappijen 150 miljoen euro uitbetaald aan schade door wateroverlast, waarvan een groot deel vermijdbaar was. Dit is niet houdbaar op lange termijn. Er moet getracht worden synergiën te vinden, want vandaag is er geen stimulans voor de burger om af te koppelen. Er is momenteel ook geen besef welke grote kost er verbonden is aan de afvoer van regenwater. Hier kunnen en moeten wel stappen worden ondernomen, zelfs al ligt dit politiek gevoelig.

Rob Beenders bevestigt dat dit een belangrijk debat is, maar wil graag de klemtoon leggen op het feit dat we eerst moeten inzetten op sensibilisatie. De burger moet weten welke de kosten zijn en waarvoor hij betaalt. Het beleid heeft een belangrijke rol om mensen te sensibiliseren. De volgende stap is dan het effectief invoeren van een vermijdbare hemelwaterheffing of anders geformuleerd een 'infiltratiebonus'.

Jos Lens vult aan dat sensibilisering zeker nodig is, maar dat openbare besturen een voorbeeldfunctie hebben en eigenlijk nu al kunnen en moeten starten met het afkoppelen en infiltreren van hun regenwater.

De volgende vraag is handhaving? Dit gebeurt nu bijna nergens. Waarom zou een burger dan doen wat hij moet doen. Hoe kan daar verantwoordelijkheid opgenomen worden? Daar start het mee!

Vanuit de gemeenten is de reactie dat er te weinig personeel is om PV's op te maken en dit administratief op te volgen. Ook het feit dat de gemeente zo kort bij de burger staat, wordt als knelpunt aangehaald. Er wordt gevraagd of de handhaving bovenlokaal kan georganiseerd worden en sommigen kijken hiervoor naar de provincies? Kan VLARIO dit mee bekijken? Een goede vraag waarmee dit debat wordt afgesloten.

PROVINCIALE CONTACTDAGEN VLARIO

Ook dit jaar organiseert VLARIO in elke provincie een infonamiddag over verschillende thema's die u en ons nauw aan het hart liggen. Het bepalen van de onderwerpen is in nauw overleg gebeurd met onze Werkgroep Gemeenten. Bovendien heeft u de gelegenheid om te netwerken met collega's van andere steden en gemeenten.

Inschrijving voor deze contactdag is zoals steeds volledig kosteloos voor de VLARIO-leden. Niet-leden betalen 60 euro. Wij hopen u ook dit jaar weer massaal te mogen verwelkomen tijdens één van deze namiddagen!

Thema's die tijdens de komende contactdagen op het programma staan zijn:

- [Asset management. Hoe hier praktische mee aan de slag en de link naar BBC – beheer van patrimonium](#)
- [Verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid lokale besturen](#)
- [Omgevingsvergunning en normenboek & controleformulier](#)
- [Technisch: SB 250 – update Vlario-bestek en nieuwe materialen](#)
- [Praktische toepassing van handhaving](#)

Noteer alvast de data en locatie! Meer info volgt!

• Donderdag 28 september	Vlaams-Brabant - Gemeente Keerbergen
• Dinsdag 3 oktober	Antwerpen - Gemeente Wommelgem
• Donderdag 5 oktober	Oost-Vlaanderen - Stad Gent
• Dinsdag 10 oktober	Limburg - Gemeente Heusden-Zolder
• Donderdag 12 oktober	West-Vlaanderen, Provinciehuis Boeverbos

SUBSIDIE VOOR HEMELWATERPLAN VLAAMS-BRABANT

De provincieraad Vlaams-Brabant heeft 25 april een provinciaal reglement voor het toekennen van een subsidie aan gemeenten voor de opmaak van een hemelwaterplan goedgekeurd. Omdat bij extreme weersomstandigheden nooit alle overstromingen kunnen vermeden worden zijn er maatregelen nodig om, in geval van overstroming, overlast en schade te vermijden of althans zo sterk mogelijk te beperken. De provincie wil een belangrijke rol spelen bij de uitwerking van die maatregelen, aldus Ann Schevenels, gedeputeerde voor ruimtelijke planning, Stedenbouw, patrimonium en personeel.

In een hemelwaterplan op de schaal van een gemeente of een stroomgebied kan uitgetekend worden waar op de meest efficiënte manier infiltratie- en buffervoorzieningen gebouwd kunnen worden en op welke plaatsen aanvaard wordt dat er bij hevige regen gedurende korte tijd water op straat blijft staan. Er zou ook kunnen vastgelegd worden dat de wegeis van nieuwe verkavelingen uitgevoerd wordt overeenkomstig de richtlijnen die volgens de provinciale hemelwaterverordening vandaag al gelden voor het particuliere domein, dit wil zeggen dat het hemelwater op het eigen terrein in de bodem moet infiltreren en niet mag afgevoerd worden.

Nieuwe verkavelingen zouden zonder regenwaterafvoerleiding kunnen aangelegd worden zodat het toepassen van een doorlatende verharding geen meerkost voor de verkavelaar hoeft te betekenen.

Als in het hemelwaterplan duidelijk is opgenomen op welke locaties er voorzieningen gebouwd moeten worden om op een kostenefficiënte manier een zo gunstig mogelijk effect te bereiken, kan de subsidiëring van de rioleringsprojecten daarop afgestemd worden.

Op dit ogenblik hebben echter nog maar weinig gemeenten een hemelwaterplan, onder andere omdat de kosten volledig ten laste van de gemeente vallen. De provincie wil daarom de opmaak van hemelwaterplannen versnellen door de opmaak van hemelwaterplannen te subsidiëren. Elke gemeente kan slechts éénmaal een subsidie aanvragen voor de opmaak van een hemelwaterplan per plangebied. De subsidie bedraagt 6 euro per hectare plangebied, met een maximum van 90% van de werkelijke studiekost.

Voor het aanstellen van een dienstverlener voor de opmaak van een hemelwaterplan dient de gemeente gebruik te maken van het modelbestek dat VLARIO ter beschikking heeft gesteld. Het bestek vindt u terug op het ledengedeelte van VLARIO bij kenniscentrum – hemelwaterplan.

RIOOLREINIGING

Maximaal resultaat met minimale middelen, dat is de achterliggende filosofie van elk goed assetmanagement. Een proactieve houding is cruciaal, want niets doen is veel te duur. Een riolering heraanleggen of herstellen in een noodsituatie is aanzienlijk duurder dan wanneer het op een structurele en geplande manier gebeurt.

Kortom: passiviteit leidt tot onaanvaardbare gevolgschade en een onverantwoorde meerkost! Een verplicht onderhoudsplan vanaf de ontwerpfasen en een actieplan voor probleemsituaties zijn een absolute must.

Binnen het onderhoud is reiniging van de hydraulische structuren (riolering, kolken, pompstations, ...) ook een belangrijk aspect. Aanvullend is er ook nog de code goede praktijk rioolreiniging- afgekort CGPR - van VLARIO met richtlijnen voor de output en het resultaat waaraan voldaan moet zijn en de wijze waarop een rioolreiniging is uit te voeren. Deze CGPR is opgesteld door VLARIO en gebaseerd op informatie en onderzoek van haar leden.

WANNEER REINIGEN?

Vorig jaar stelde VLARIO haar 'Code van goede praktijk voor het onderhoud van rioleringsystemen' (CVGO) voor met een bijhorende beslissingsboom om te bepalen of je dient over te gaan tot herstelling, vervanging of renovatie. We werken momenteel verder aan een code van goede praktijk asset management. Het onderhoud is immers slechts een onderdeel van asset management.

Alvorens over te gaan tot rioolreiniging is, voor oudere of verdachte leidingen, een stationaire leidinginspectie of 'quick-scan' vanuit een toegangspuit aangeraden. Dit kan door middel van het inbrengen van een putcamera tot op de bodem van de put in het center van de aansluitende buizen en hiermee de toestand van elk van de aansluitende buizen vast te leggen.

WIE VOER DE RIOOLREINIGING UIT?

Aan te raden is de reiniging te laten uitvoeren door een bedrijf met een kwaliteitsborgingssysteem (vb. ISO9001), een milieuborgingssysteem (vb. ISO14001) en een veiligheidsborgingssysteem (vb. VCA).

REINIGINGSDRUK

Uit de praktijk blijkt dat een reinigingsdruk van 60 bar meestal voldoende is om zacht afgezet vuil te verwijderen. Een reinigingsdruk van 80-150 bar kan nodig zijn voor het verwijderen van grotere ophoping van slib en restmaterialen. Voor het verwijderen van hardere afzettingen (kalk, cement, beton, ...), het grondig reinigen

van een aangetast betonoppervlak in het kader van rioolrenovatie edm. kan een nog grotere reinigingsdruk nodig zijn.

Reinigingsdrukken van meer dan 120 bar mogen slechts na overleg met de opdrachtgever en/of na uitvoering van een proefvak toegepast worden. Naast het veroorzaken van mogelijke beschadiging van de buiswand wordt gewezen op het risico van beschadiging van dichtingsringen en voegverbindingen bij hoge reinigingsdrukken. Ook bij het reinigen van oude rioleringen in baksteenmetselwerk moet er heel omzichtig te werk worden gegaan, om de stabiliteit van de constructie niet aan te tasten.

REINIGING RIOLERINGSSYSTEEM

In de CGPR wordt weergegeven welke soorten reiniging er mogelijk zijn en welke reinigingsmethode hiervoor voorgesteld wordt. Per toepassing worden waar mogelijk waarden gegeven uit praktijkervaring om het beoogde resultaat op een kostenefficiënte manier te behalen. De opdrachtgever dient door te geven aan het reinigingsbedrijf welk type buis dit is zodat zij rekening kunnen houden met de druk en het type rioolspuitkop. De veiligheidsmaatregelen dienen steeds nageleefd te worden.

De CGPR alsook de CVGO kan u raadplegen op het ledengedeelte van VLARIO onder publicaties.

NIEUW BELASTINGREGLEMENT

Er is een tweede versie beschikbaar gesteld als voorbeeld belastingreglement waarbij rekening gehouden werd met opmerkingen van het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB). Voor meer vragen hierover kan u terecht bij VLARIO.

U vindt het nieuw belastingreglement terug op het ledengedeelte van VLARIO bij kenniscentrum – handhaving.

VLGG-PROJECT: NIEUWE KAART VOOR AFSTROMINGSGEVOELIGE GEBIEDEN

In opdracht van de VMM werkt het Leuvense bedrijf HydroScan samen met het Britse bedrijf Jeremy Benn Associates een nieuwe kaart uit voor Vlaanderen met afstromingsgevoelige gebieden (VLGG-project). Op deze kaart zullen de gebieden in Vlaanderen te zien zijn die een verhoogde kans op wateroverlast hebben door afstromend regenwater van verharde en onverharde gebieden.

De wateroverlast van mei-juni 2016 heeft aangetoond dat dit thema zeer actueel blijft. Door de klimaatverandering en de gevolgen hiervan op de neerslag zal de overstromingsproblematiek in de toekomst enkel aan belang winnen. Door de opmaak van deze kaart met afstromingsgevoelige gebieden neemt de VMM een extra stap in het in kaart brengen van wateroverlast. De kaart toont immers voor het volledige Vlaamse grondgebied in hoge resolutie o.a. de

overstromingskans en de overstromingsdiepte. De kaart zal een belangrijke vertrekbasis zijn voor het verder uitwerken van plannen en maatregelen om de schade door wateroverlast te beperken en voor het verfijnen van een aantal reeds bestaande beleidsinstrumenten en kaarten.

Bij de opmaak van deze kaart wordt gebruik gemaakt van de meest recente modelleringstechnologie, die ook in het Verenigd Koninkrijk al zijn degelijkheid bewezen heeft. In een aantal testgebieden werd de methode vorig jaar positief geëvalueerd door de VMM en de lokale actoren.

Een eerste ontwerpkaart wordt verwacht tegen eind juni 2017. Van juli tot september zullen andere besturen en organisaties de mogelijkheid hebben om hun commentaren en aanvullende informatie kenbaar te maken via de VLAGG-projectwebsite. Met die input zal dan in het najaar een tweede simulatie gebeuren om zo tot de finale kaart van afstromingsgevoelige gebieden te komen.

Er zullen door de Vlaamse Milieumaatschappij drie workshops georganiseerd worden voor de verdere communicatie naar o.a. alle gemeentebesturen, waterloop- en rioolbeheerders. De workshops omvatten informatie over dit project, de voorstelling van de ontwerpkaart en het gebruik van de project-website. De betrokkenen hebben hiervoor reeds een uitnodiging ontvangen.

STAND VAN ZAKEN OMGEVINGSVERGUNNING

Met de komst van de omgevingsvergunning op 23 februari 2017 werd de weg naar de digitale vergunningsverlening definitief ingeslagen. Tevens voorziet de omgevingsvergunning in een volledige integratie van de verschillende vergunningsprocedures (stedenbouw, milieu, verkaveling, ...) die Vlaanderen rijk was naar 1 allesomvattende procedure.

Deze evolutie wordt binnen onze sector ten zeerste ondersteund. De omgevingsvergunning heeft immers de potentie om (op termijn) het vergunningsproces te vereenvoudigen en te versnellen.

Echter, na 3 maanden lijkt de omslag naar het digitale en geïntegreerde systeem niet altijd even vlot te verlopen. Sinds het in werking treden van het omgevingsvergunningsdecreet doen zich immers belangrijke opstartproblemen voor die de implementatie van de nieuwe procedures aanzienlijk bemoeilijkt. De obstakels die we vandaag ervaren kunnen grosso modo onderverdeeld worden in 2 deelaspecten, m.n. het digitaal omgevingsloket enerzijds en het normenboek digitale aanvragen voor infrastructuurwerken anderzijds.

HET DIGITAAL OMGEVINGSLOKET

In het algemeen merken we op dat bij het ontwerp en de architectuur van het digitaal omgevingsloket weinig of geen rekening werd gehouden met de specifieke aard van infrastructuurwerken. Ook de performantie en snelheid van het loket laat op dit moment niet toe om op een efficiënte en vlotte manier de omgevingsvergunningsaanvragen op te laden.

HET NORMENBOEK VOOR DIGITALE AANVRAGEN VAN INFRASTRUCTUURWERKEN

Het normenboek bevat de algemene tekenrichtlijnen, de formaten van de plannen, de foto's, ... waaraan het ontwerpdocument verplicht moet voldoen om succesvol te kunnen worden opgeladen op het digitaal loket.

Het ontwerp en de opmaak van de plannen voor grote infrastructuurwerken wordt echter nodeloos bemoeilijkt door de opgelegde vormvereisten.

Tijdens verschillende overlegondes met Ruimte Vlaanderen werden door Vlario de belangrijkste bezorgdheden en voorstellen tot aanpassing m.b.t. de opgelegde vormvereisten geformuleerd.

Dit heeft finaal geleid tot de publicatie van een (licht) aangepast normenboek d.d. 15/5/17.

Het nieuwe normenboek ontnemt echter niet alle problemen en behoudt een aantal principes die moeilijk liggen binnen de sector van nutsbedrijven. Zo blijft de verplichting om de grondplannen op een schaal 1:200 te ontwerpen. Dit is een heel ongebruikelijke schaal voor lijntracés. De verplichte aanduiding van de vergunningsplichtige en niet-vergunningsplichtige handeling op het inplantingsplan maakt het ontwerp zelfs nog complexer. Ook blijft bijvoorbeeld voor dwarsprofielen de verplichting om afzonderlijke plannen aan te leveren voor de bestaande dan wel de ontworpen toestand opgenomen.

Vanuit Vlario zal er met betrekking tot de omgevingsvergunning blijvend aandacht gevraagd worden voor de specifieke noden van onze sector. Een eerste evaluatieronde op basis van het huidig normenboek volgt binnen een half jaar. In afwachting lijkt het nu vooral belangrijk om spoedig aan de slag te gaan met het huidig normenboek zodat er snel praktische ervaring kan opgebouwd worden rond de omgevingsvergunning en het digitaal omgevingsloket.

OPLEIDINGEN & STUDIEDAGEN

OPLEIDING KEURDER PRIVE-RIOLERING

3-daagse opleiding, september 2017

OPLEIDING ONTWERP VAN RIOLERINGEN

11-daagse opleiding, najaar 2017, Leuven

PROVINCIALE CONTACTDAGEN

Donderdag 28 september: Vlaams-Brabant (Keerbergen)

Dinsdag 3 oktober: Antwerpen (Wommelgem)

Donderdag 5 oktober: Oost-Vlaanderen (Gent)

Dinsdag 10 oktober: Limburg (Heusden-Zolder)

Donderdag 12 oktober: West-Vlaanderen (Brugge)

STUDIENAMIDDAG INFILTRATIE

Aquarama 26 oktober, Leuven

Niet te vergeten, VLARIO is erkend dienstverlener bij de KMO-portefeuille.

Verantwoordelijke uitgever

Wendy Francken

VLARIO vzw

De Schom 124, 3600 Genk

Telefoon: 03/827.51.30

Fax: 03/289.01.40

info@vlario.be

www.vlario.be

twitter.com/vlariokennis

facebook.com/vlariooverlegplatform